

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

III. vojno posojilo.

Izdaje se od c. kr. deželnega predsedništva na vse prebivalstvo, kmetovalce in industrijalce, kapitaliste in trgovce, zasebnike in družbe, na premožnejše in revnejše nujni poziv v podpisovanje tretjega vojnega posojila. Naj da vsak po svoji moči državi sredstva, ki jih potrebuje za izpolnitev svojih velikih nalog. Naši bratje posvečajo na bojišču svojo kri in svoje življenje državi. In mi doma imamo častno dolžnost, da do skrajne meje svojih zmoglosti in svojega premoženja zagotovimo sredstva za vojevanje. S tem bomo najlepše pokazali tudi svojo zahvalo zmagovitim našim armadam za njihove sijajne čine. Podpisujte tedaj brez izjeme tretje vojno posojilo ter pripomagajte da bo uspeh tretjega vojnega posojila še daleč nadkrilil prejšnji dve posojili. Razvijajte v krogu svojih tovarišev in prijateljev čim živahnejšo agitacijo v prilog podpisovanja!

Zakopani zakladi.

Sem pa tje beremo, da sta pri podiranju starega poslopja ali pri prekopavanju zemljišča delavčeva lopata ali kmetov plug razgrnila staro posodo, ki so se iz nje usuli zlati in srebrni novci starega kova.

Pred mnogimi leti so preplašeni ljudje zazidali in zakopali zaklad, da ga v vojnih časih skrijejo plenečim četam sovražnih vojsčakov. — Sami so morebiti pod mečem ali vsled bolezni poginili, posoda z zakladom pa je ostala cela ter je izsula svojo vsebino tujim najditeljem v naročje, ker o prešnjih pravilih lastnikov ni ne sluha ne duha več.

Časi so se spremenili, ne pa tudi ljudje. — Dobili smo velik razsežen in preskušen sestav denarstva in kredita, ki je varnejši, kakor luknja v zidovju ali jama v zemlji, in ki vrhutega tudi donša večji dobiček. —

Kdor hoče spraviti svoj denar na varno, ima na razpolago raiffeisenovske hranilnice, poštne hranilnice in bančna hranilnica. Tu ni denar samo na varnem, temveč donša tudi pridno obresti, se množi ter se pretvarja v rokah teh zavodov s dajanjem kredita in posojil v nove gospodarske vrednosti. — Na ta način oploja gospodarstvo, dočim je drugače brez vsake koristi. Poštne hranilnice ali banki zaupani denar ostane lastniku na razpolago. S šekom ali plačilnim nalogom ga lahko vodi ali nakaže, kamor hoče. Banka ali hranilnica mu je za njegovo vlogo odgovorna in jamči za njo, on sam pa ostane vedno njen gospodar.

In vendar se dobe še ljudje, ki svoj denar v lonce zakopavajo, kakor so delali njih pradedi v štiridesetletni vojni. Ne vidijo, da poteka tudi v vojni gospodarsko življenje naprej. Svetovna vojna je uničila mnogo eksistenc, ravnotoliko pa jih je tudi vzgradila, marsikateri obrt je ustavila, mnogo obrtov pa poživila in pospešila. Mnogo velikega in malega premoženja je na novo nastalo, še več premoženja, kar

ga je bilo že pred vojno, je ostalo nedotaknjena. Kam je šel ta denar? V hranilnice in banke, ki vse izkazujejo naraščajoče vloge. Porabil se je za podpisovanje tretjega vojnega posojila, nakupili so se žnjim drugi vrednostni papirji, marsikateri si je izboljšal z melioracijami svojo zemljiško posest, ali pa je plačal svoje dolgov. Del denarja pa, kar je bilo pridobljenega vsled vojne ali povodom vojne odtegnjenega svojemu dosedanjemu namenu in vnovčenega, ni šlo po tej poti, temveč je ostalo pri svojih posestnikih. Ti so zlato zaprli, bankovce poskrili, da celo srebro in nikel so nagrabili ter ga zaprli. Zlato se sedaj sveti v nogavicah, bankovci leže med skladanicami perila, srebro leži na dnu škrinj brez obresti in brez porabe. Niti oklic države, ki je izdala v obrambo svojih mej vojno posojilo, niti obljubljene obresti hranilnic in bank, so mogle oprostiti te zakopane in skrite zaklade iz njih zapora. Ti ljudje najbrže mislijo, da na ta način najvarneje spravijo svoj denar ter ga varjejo nevarnosti, zmanjšanja in izgube.

Ravno nasprotno pa je pravo.

Izkušnje prejšnjih časov dokazujejo, kolikokrat so bili taki nabrani zakladi ugrabljeni, ali da jih je uničil ogenj ali miši, ali da so ostali pozabljeni v svojih skrivališčih.

Ko so prišli zopet na dan, so bili novci že davno preklicani, dolžnost zamenjati bankovce je prenehala, in skrbno varovani zaklad se je spremenil v kopicico manj vredne kovine in makulature.

Lahko bi še umeli, ako grabijo gotovino ljudje, ki menijo, da morajo biti pripravljeni na hiter beg! Toda ozemlje monarhije je danes izvzemši majhnega obmejnega pasu očiščeno sovražnika, čvrste, vojne in zmag vajene čete se nastavlja sovražniku, naše čete stoje globoko v notranjosti ruske države.

Proč torej stem bedastim strahom in s pomisleki! Zadrževanje denarja in plačilnih sredstev posamezniku prav nič ne koristi, ovira pa promet; posestniku vzame obresti, povzroča pomanjkanje drobiža in stem težave v vsakdanjem življenju.

Skrivanje denarja pa je vrhu tega skrajno nepatriotično in neznačajno. Dobrobit posameznika je danes neločljivo zvezano z dobrobitjo države. Samo če zmaga država, se bo skupnosti in posamezniku dobro godilo. Udanost državi je edino sredstvo, da se zagotovi bodoča sreča. Torej na dan s skritim denarjem in denarnim papirjem!

Vsak kdor ima veljavnih zlatih novcev, naj jih prinese k avstro-ogrski banki ali k državnim zamenjalnim uradam! — Ne kot žrtev, kajti za nje dobi bankovce v nominalni vrednosti, temveč, da izpolni patriotično dolžnost. — Kdor si hoče ohraniti spomin na težke čase svetovne vojne, temu se lahko da potrdilo, da je prostovoljno izročil svoje zlatnike.

Srebrni in niklasti denar v promet!

Kdor je nabral srebrnega ali niklastega denarja in ga shranjuje, naj ga spravi zopet v promet; ponese naj ga k najbližjemu poštenu uradu ali naj plača z njim, ako ima plačila. Stem ne doprinese nobene žrtve, kajti kovan denar mu niti za trohico ne koristi več, kakor bankovec. Ravna

kakor pošten človek, ki mu velevala vest, da naj vse opusti, kar bi utegnilo v teh težkih časih na kakoršen način si bodi ovirati javno življenje. Pomanjkanje drobiža pa je gotovo velika ovira.

Ne skrivajte bankovcev!

Kdor ima večje zneske v papirnem denarju, ki zanj trenutno ali v bližnjem času nima porabe, naj kupi vojno posojilo, ali naj plača dolgov, ali naj naloži svoj denar v poštne hranilnice, v raiffeisenovki, hranilnici, banki.

Njegov denar ne bo samo njemu samemu donasal obresti, temveč tudi koristil narodnemu gospodarstvu, skupnosti.

Iznebi pa se tudi skrbi, kako naj varno shrani svojo lastnino. Poštne hranilnice, hranilnice in drugi kreditni zavodi sprejemajo brezplačno vojno posojilo v shrambo. Pri vložnih knjižicah se lahko zavarujemo napram tatvini, ako si izberemo posebno geslo, ki je samo lastniku in denarnemu zavodu znano. Tat, ki ne pozna gesla, ne dobi izplačanega denarja, denar ostane ohranjen pravemu lastniku.

Vse te ugodnosti zamudimo, ako nabiramo gotovino in se od nje nočemo ločiti.

Na tisoče jih odkoraka vsak teden, zapusté ženo in otroke, poklic, rodbino in posestvo, da prelijejo svojo kri za domovino! In naj-li se spričo tega še dobé ljudje, ki se ne morejo ločiti od svojih zlatnikov, srebrnikov in papirnih denarjev, če tudi jim ločitev ne prinaša izgube, temveč dobiček na obrestih in večjo varnost?

Prebivalstvo, ki je pri tolikih prilikah dokazalo svojo zdravo pamet, patriotično mišljenje in smisel za skupnost, za edini pravi odgovor na to vprašanje ne bo v zadregi!

V slovo našim mladeničem.

Nekaj nepopisljivega je svetovna vojska. Je strašno gorjé, ki že 15 mesecev tako neusmiljeno razsaja po vsem svetu ter pušča za seboj nenadomestljive, nepojmljive posledice v verskem, gospodarskem in znanstvenem oziru. Spoznati moramo, da ima prav sv. katoliška cerkev, ko nas uči moliti: „Kuge, lakote in vojske, reši nas o Gospod!“

Katera družina še ni poskusila, kaj se pravi živeti in zdihovati pod grozno težo svetovne vojske!... Koliko očetov je, ki so živeli mnogo let v presrečnem zakonskem življenju, a prišla je vojska ter razrušila ta zadovoljna srca!... Koliko je mladih mož, ki so morebiti ravnokar sklenili zakonsko zvezo, a klic v obrambo domovine jih je ravnotako hitro zopet razdružil!... In zopet koliko je mož, ki so si že nekoliko uredili novo zakonsko življenje, katero je že Bog blagoslovil tudi z otročiči, ki so morali zapustiti pridno ženko in ljubko deco ter se podati na vojno polje!... Koliko nedoraslih otrok je oropanih svojih skrbnih očetov in koliko zdihujočih in zvestih ženâ vsake starosti stoji zapuščenih od svojih predragih mož!... Koliko krepih sinov in čilih fantov, ki so bili edini up in edina podpora že onemoglim, vsled skrbi in napornega dela opešanim starišem, je pograbila že kruta, neizprosna šiba svetovne vojske, v kateri so junaško

žrtvovali svoje mlado življenje za cesarja in domovino!... Vse to gorjé in veliko družega gorjâ nam donša grozovitost svetovne vojske!...

A danes 15. oktobra nam seka svetovna vojska nove rane v naša srca! Iztrgala nam je iz naročja nedorasle, ne-utrajene 18 letne mladeniče, o katerih pomembno poje narodna pesem:

Fantič sem star še le 18 let,
Cesar me hoče k vojakom imet.
Pa kako bom vojak,
ker še puške ne morem držat!

Vam veljajo te vrstice, predragi mladeniči, ki ste vzeli danes slovo od nas, ker vas kliče naš preljudi cesar, da tudi vi pomagate s svojo pogumnostjo premagati hudobnega sovražnika, ki ogroža našo milo Avstrijo. Ob tej priliki vas prosimo, ohranite nauke predobrih, žalujočih starišev in vaših dušnih pastirjev vsepovsod v dobrem spominu! Ravajte se po njih in upoštevajte jih posebno takrat, ko boste morebiti v bližnji priložnosti v greh, katerih tudi pri vojaki ne manjka! Spominjajte se nas in tudi mi se bomo spominjali vas! — Z Bogom, dolenjski in vsi 18 letni mladeniči!

Vporaba vinskih tropin.

Vinske tropine, ki nam ostanejo po izprešanju, se dajo na različne načine gospodarsko izkoristiti.

V prvi vrsti jih vporabljam o izdelovanje petijota ali domače pijače. Najboljše so za to sirove tropine, to je take, na katerih ni mošt v kadi nič kipel, ampak, ki so bile koj izprešane. Tropine, ki pridejo iz preše, se ne smejo nikdar pustiti dolgo ležati na zraku, ker se pokvari, to je, zrjave in seikajo. Zato jih je najbolje takoj podelati v petijot. V to svrhu se predrobo postavljen sod in koj nato se nanje nalije primerna množina vode, ki ne sme presegati množino iz njih izprešanega mošta. Tekom 24 ur je potem dodati sladkor in sicer 6 do 10 kg na vsak hektoliter porabljene vode. Sladkor je najbolje popariti z vodo, s kojo je trop namočen, ki smo ga poprej segreli. Ko se je potem sladkorna raztopina ohladila, se jo vlije vrh v kadi ali sodu namočenih tropin in se z njimi dobro premeša. Kadar prične kipenje, je mešanje večkrat ponoviti. Po preteku treh do štirih dni se potem tropine zopet izprešajo in se petijot spravi v sod, kjer dokipi. Petijot zelo zboljšamo, če mu pri prvem pretakanju vina, ki se vrši navadno še pred Božičem, dodamo vse vinske drože in ga z njimi dobro premešamo.

Ko se potem v teku enega meseca drože zopet poležejo, pretočimo tudi petijot in ga nekoliko zažveplamo. Tropine, ki smo jih rabili za izdelovanje petijota, lahko še pokuhamo v žganje in pokrmimo. Če tropin ne rabimo za izdelovanje petijota, ali če jih iz kateregakoli vzroka ne moremo koj podelati, potem jih ne smemo pustiti ležati na zraku, ampak koj primerno shraniti, da nima zrak pristopa do njih, ker sicer zrjave, seikajo ali, če so hudo suhe, splesnijo in niso za nobeno rabo več. V to svrhu jih moramo natlačiti v kad ali po koncu postavljen sod z vratcami.

V velikem se spravljajo tropine v betoni-rane jame. Tropine koj od preše predrobimo v pripravljeno posodo, kamor jih v plasteh natlačimo in z batom potolčemo. Če so hudo suhe, jih poškopimo pri tem z vodo. Na 100 litrov tropin je vzeti kake 3 litre vode. Ko je posoda polna, jo zapremo. Če je to sod, je seveda treba samo vratca zapreti, če je pa kad, jo zapremo s pomočjo ilovke.

Približno eno ped pod robom kadi jo prenehamo polniti, zgornjo plast tropa še dobro potolčemo in jo nato pokrijemo s časniškim ali drugim papirjem. Nato zamašimo vso površino z na širino dlani (10 cm) debelo plastjo ilovke, koji je dobro primešati eno pest soli, da ostane vedno vlažna in ne razpoka. Vrh ilovke natresemo za prst na debelo finega peska.

Če so tropine še sveže, to se pravi, ne popolnoma pokipele, morajo pokipeti in je v to svrhu, da odhaja pri tem se tvoreč plin (ogljikova kislina), napraviti sredi ilovnega dneša s kakim kolom luknjo, ki seže do tropin, in v to utakniti kipelno veho. Morebitne razpoke v ilovki je treba vedno koj zamazati. Po končanem kipenju snamemo kipelno veho in luknjo zopet zamazemo. Če smo natlačili tropine v sod z vratcami, potem sod z njimi zapremo in vtaknemo mesto čepa kipelno veho. Po končanem kipenju nadomestimo kipelno veho zopet s čepom. Tako spravljene tropine se držijo, če leže na hladnem kraju (n. pr. v kleti), tudi lahko celo leto. Vendar je vedno bolje, da jih porabimo poprej. Za kuhanje žganja je vedno najbolj prikladen zimski čas. Po zimi je prvič več časa zato, ker ni družega dela in se dobi tudi lahko za hlajenje potrebna mrzla voda ali sneg.

Kadar hočemo tropine pokuhati v žganje, storimo to lahko takoj, ko pokipe. Ne pokipele tropine samo od sebi umevno ne morejo dati žganja, ker se v njih se nahajajoči sladkor še ni pretvoril v alkohol. Odtod pride tudi nesmiselna trditev, da se iz tropin grozdja, iz kojega se po novem načinu (brez kipenja na tropu) prideluje vino, ne da žganje kuhati. Tropine jemljemo le sproti po malem iz shrambe in jih pred kuho pomešamo s primerno množino vode. Na 100 l tropin je pridejati 25 do 35 l vode. Kako se potem pri kuhanju postopa je znano. Žal pa, da nimamo pri nas nikjer podjetnika, ki bi kahal tropine v velikem z modernimi aparati, s kojimi se bolje izkoristijo in dajo boljši izdelek. Izkuhan tropine se pri nas navadno vržejo na gnoj. Dasi so dobro gnojilo, zlasti za vinograde, kjer ne-le da rahlajo zemljo, temveč vsebujejo tudi dosti redilnih snovi, moram vendar opozoriti, da se izkuhan vinski tropine lahko z uspehom porabijo za krmo goveji živini in ovcam.

Tropine je najbolje pokrmiti sproti. Če je to nemogoče, se jih še gorke natlači v kadi ali v cementne jame, pri tem nekoliko osoli in potem z dilami in kamni obteži ter toliko z vodo zalije, da stoji voda ravno čez. Kravam se lahko pokrmi do 12 kg, volom pa do 20 kg mokrih tropin na dan. Najbolje jih je pomešati s senom ali ovseno slamo. Sveže vinske tropine so manj prebavljive in se jih ne priporoča drugače krmiti kot poparjene. Zlasti brejim kravam bi vtegnile škoditi vsled precejšnje množine vinskega kamna, ki ga vsebujejo. Zato je najbolje tropine poprej pokuhati v žganje in potem še-le pokrmiti. Iz vinskih tropin se tudi lahko izdeluje kis ali jesih. To se pa zgodi najbolje poleti, kadar je vroče, ker rabijo očetne glivice precejšno toploto. Tropine se tedaj spravijo kot po navadi in se v poletnem času podelajo v jesih. Kako, o tem o priliki pozneje.

B. Skalicky.

Vrednost surove in kuhane turšice.

Ob današnji draginji moramo pitati prašiče pred vsem s pomočjo krompirja. Res je, da nima krompir veliko beljakovine v sebi, ali zato ima pa veliko škroba, ki deluje vsestransko ugodno na tvorbo tolšč v živalskem telesu. Krompir je priznано izvrstna krma za pitovne prašiče in je mnogo slučajev, da se je prašiče odebelilo izključno le s krompirjem.

Da se krompir do dobrega prebavi, ga moramo kuhati. Še bolje pa je, če ga parimo.

Kot močni krmili prideta za pitanje v poštev tudi turšica in ječmen. Obe krmili smemo rabiti za klajo. Pri ječmenu smo vezanih rok, ker ga smemo porabiti le četrtno letošnje letine. Poraba turšice je pa še prosta. Ker je letos dobro obrodila, jo bomo na vsak način nekaj obrnili za prašiče, da bo pitanje lažje. Gledati pa je pri njej zlasti na to, da se res do dobrega izkoristi, kajti turšica, ki odhaja neprebavljena iz živalskega telesa, pomenja danes večjo izgubo kakor druga leta.

Kako pa naj pokladamo turšico, da se dobro izkoristi? Ali naj jo kuhamo, ali naj surovo dajemo?

Pokladanje surovih krmil ima mnogo dobrega na sebi. Taka krmila se v obče bolj oslinijo in zvečejo in zaradi tega lažje prebavijo. Zlasti beljakovine, ki so najdragocenejše redilne snovi v krmi, so bolj raztopne in prebavne v surovem stanju, kajti kuhane nam skrknejo in postanejo težje prebavne. Slednjič si prihranimo tudi dragoceno kurjavo in delo, če pokladamo surovo zrnje.

Zaraditega se turšica po mnogih krajih tudi z najboljšim vspehom poklada v surovem stanju. — To vidimo na Hrvaškem, Ogrskem, itd.

Vzlic vsem tem prednostim nam pa v naših razmerah na splošno vendarle bolj kaže, da jo kuhamo. Priporoča se to iz ozirov na ves način naše prašičjereje in na naše prašičje pleme, priporoča se pa tudi iz ozirov na prebavnost škroba, ki je glavna sestavina turšice in najbolj mero-dajna redilna snov njena. Škrob daje turšici njeno glavno vrednost. Škrob se pa lažje prebavi, če se kuha. To velja pri turšici ravnotako kakor pri krompirju. S kuhanjem se škrobova zrnca nakuhajo, napno in postanejo v tem stanju bolj prebavna. To vidimo pri krompirju in drugih škrobnatih krmilih, pri fižolu itd.

Pri nas pride razentega pa tudi to v poštev, da so naši prašiči v obče bolj vajeni kuhi kakor pa surovi klaji in da so želodci tudi po tem ustvarjeni. V naših maloposestniških razmerah ni drugače mogoče, ker moramo pokladati in mešati najrazličnejša in manj vredna krmila (plevel, različne odpadke itd.) in s kuhanjem vsa ta klaja tudi okusnejša napravi. Pri nas je tedaj kuha tudi iz gospodarskega stališča potrebna in opravičena. Seveda se s kuho ves ustroj živalskih prebavil zlasti želodca zmehkuži, tako da postane naposled za prebavo trdega in surovega zrnja manj sposoben. To opazujemo najbolj na blatu, ki prihaja od naših prašičev, če jim pokladamo trdo in surovo zrnje. Pri nas se zmehkuži želodec od prve mladosti naprej, ker dajemo po stari navadi našim prašičem najraje bolj mehko in vodeno klajo.

Ker so kuhana škrobova zrnca najlažje prebavna, če so kolikor mogoče pristopna k notranjim stenam (sluznica) želodca in črev, zaraditega se priporoča, da se turšica pred kuhanjem tudi zdrobi oziroma tudi melje. Prašič ima sicer jako močno in ostrozobato čeljust, ki drobi tudi kosti, ali resnica je, da se teh zob v naših razmerah malo poslužuje in da navadno hlastno požira, kar se mu pripravi v korito. Le kadar dobi kaj debelejšega in tršega pod zobe, takrat vzame na pomoč krepko zobovje. Čim bolj skrbno bomo

pripravili turšico za klajo, tem bolj je bo naš prašič prebavil in tem več vspeha bomo imeli s pokladanjem turšice. Res da stane kurjava in parjenje precej dela in stroškov, ali navsezadnje ostane mero-dajen vendarle ugodnejši vspeh.

Po naših krajih, pa tudi povsod tam, kjer so vajeni prašiči za kuho, bomo več dosegli, če bomo turšico drobili in kuhali, kakor pa če jo bomo pokladali v surovem stanju.

Rohrman.

Dolenjski dijaki-junaki.

(Nadaljevanje)

Druga žrtev tukajšnje dijaške kongregacije je Skušek Valentin iz fare Škocijan na Dolenjskem. Rodil se je dne 22. februarja 1894. Pred osmimi leti je prišel na novomeško gimnazijo, kjer je z dobrim uspehom končal srednjo šolo. Večkrat se je izrazil: kaj nam pomaga odlika v šoli, če pa ne bomo sposobni stopiti med svet ter tam pokazati z vzgledom in neustrašeno besedo, da smo popolni možje. Zato ga tudi vidimo, kako pridno in vstrajno študira iz potrebnih knjig, osobito iz apologetičnih, za poznejše življenje. Kot dijak je bil bolj resnega, modrega, da, moškega značaja, tako, da bi mislili, da imamo pred seboj 40 letnega, po skušnjah vtrjenega moža, in ne 18 letnega mladeniča. Njegova visoka postava, resen obraz, neustrašen nastop ter nad vse previdno, pretehtano govorjenje je zbujalo pri svojih součencih spoštovanje, da celo nekaj respekt, pa ne tako, da bi se ga bali in bojkotirali, temveč so si ga vsled tega dobromisleči dijaki, osobito iz Marijine družbe, izbrali za svojega prijatelja. Kar pa mu je tudi podvojilo to spoštovanje celo pri dijakih-nekongreganistih, ki so čestokrat, osobito v začetku njenega obstanka, in še tudi zdaj zabavljali čez družbo in njene voditelja, je bilo tudi to, da se je ogibal vseh hrupnih veselje, ter bil tudi velik prijatelj abstinencnega gibanja. Izvoljen je bil zato tudi za predsednika abstinencnega odseka, ki je pogostokrat pri mesečnih sestankih osobito mlajše opozarjal na škodljive posledice nezmernosti v pijači, kar je seveda sam potrjeval s svojim lastnim vzgledom. Velike zasluge si je torej pridobil za abstinencno gibanje med dijaštvom-kongreganisti.

Posebno značilno je, da je izredno spoštoval svoje profesorje, čez katere ni nikdar zabavljaj, se norčeval ter njim pripisoval kakšne krivice, kakor se to čestokrat dogaja pri naši novodobni učeči se mladini, ki misli, če zleze s silo na tri ali štiri razrede gimnazije, da je že več kakor učitelj ter je že sposoben samo zabavljati v kljub temu, da je sam največji nevednež. Kakšno spoštovanje in otroško ljubezen je skazoval do svojega voditelja, je razvidno iz tega, ker ga je vedno nazivljal „naš oče“.

Torej rajni, od vseh ljubljani Valentin je bil skoz in skoz vzor dijaka na tukajšnji gimnaziji. Vprašanje pa je, kje je dobil tako močno, neomajeno podlago za tako vzgledno življenje. Pred vsem gotovo od svojih dobrih, katoliških starišev, osobito od svoje matere. In ko je zapustil svoje predobre stariše ter prišel semkaj študirat, je tukaj dobil, kakor je sam večkrat rekel, drugo mater — dijaško Marijino družbo. To mu je bilo vse. Ljubil jo je iskreno, kar je pričalo Marijinemu otroku primerno in dostojno življenje. Bil je vesten in natančen spolnjevalec družbenih pravil. V družbeni knjigi stoji v rubriki „navzočnost pri shodih“. Prav dober, in v „kakovosti kongreganista“. Izoboren Marijin otrok. Ni bilo shoda tedenskega, da bi ga on ne posetil; ni bilo prireditve v družbeni sobi, kjer bi ne sodeloval nam vsem predragi Valentin. Lansko leto je bil meseca julija shod vseh slovenskih dijaških Marijinih družb v knezoškofijskih zavodih sv. Stanislava. Med drugimi je imel tudi rajni Skušek referat: Dijaške Marijine družbe in značaj. Obdelal je temeljito, krasno, tako,

da je s svojim nastopom in izvajanjem vse razočaral in prepričal o važnosti katoliških značajev, tako, da ni hotelo biti konec odobravanja od strani voditeljev in vdeležencev. Govoril je kot popoln vzgled katoliškega značaja! Slava mu!

Da je mogel biti tako vzoren Marijin otrok, popoln katoliški značaj, je pač bil vzrok ta, ker je bil velik prijatelj in vnet pospeševalec pogostnega sv. obhajila. V družbi je namreč že od začetka vpeljan evharistični odsek, čigar namen je, družbenike napeljevati k večkratnemu sv. obhajilu, obiskovanju presv. R. Telesa ter k vsakdanji sv. maši.

Bil pa je, kakor moramo posebno poudarjati, velik, vnet častilec svoje duhovne Matere božje. Kolikokrat, da celo vsak dan je šel ali sam ali z drugimi svojimi sokongreganisti k sveti maši ali saj zvečer v družbeno kapelo, kjer je čestokrat dolgo časa molil, prosil različnih milosti od svoje duhovne Matere Marije, kar sam potrjuje v pismu, poslano svojemu preljubemu voditelju, ki ga je bolj ljubil kakor telesnega očeta, kar dokazujejo premnoga pisma, razglednice in dopisnice iz vojaškega stanu, osobito iz bojnega polja. Tako piše tudi med drugimi: „Častiti moj oče! Sedaj nosim vojaško suknjo in tu se sliši o vsem drugem, kakor o Marijini družbi. In komu se imam zahvaliti, da se v tej mešanici še kdaj spomnim molitve in cerkve? Ali ne Vam in Preblaženi? — Da, ravno Vam se moram zahvaliti za petletno vodstvo, zahvaliti, da stojim na tej moralni višini, kakor stojim. Vi ste mi bili v moji mladosti — najnevarnejši dobi življenja — svetilnik, za katerim se obrača ladja v temni noči. Vaš zgled, Vaši nauki mi bodo vedno stopili v skušnjavi pred oči in me kakor angelj varuh odvrčali od slabih potov. — Dragi oče, vse, kar ste mi v življenju dobrega storili, naj vam povrne Ona, pod katero zastavo sem po Vaši zaslugi, kakor upam, „zvesto“ korakal ravno pet let. Tudi zanaprej se hočem obračati v silo in potrebi k Njej; Vas pa prosim, da se me kdaj spomnite v molitvi. Morda v kapeli družbeni, v tisti tihomračni kapeli, v kateri človek v mraku tako lahko povzdigne duha k Bogu. Da, dvorane in kapele se bodem gotovo z veseljem spominjal celo življenje, ako mi je še kaj usojenega. Trenutke, katere sem tu preživel, ne bom nikdar obžaloval kot izgubljene.“

Pri mesečnih skupnih sv. obhajilih je vedno s ponosom s svojim tovarišem stregel voditelju pri sv. maši. Ker pa je ravno na dan petletnice Marijine kongregacije moral iti na nabor, je prosil voditelja, da bi predstavil slovesnost s skupnim sv. obhajilom, češ, da bi še zadnjič smel streči pri sveti maši, kar se mu seveda ni moglo ustreči. Zato je šel že ob 3/45. s svojimi tovariši k sv. obhajilu, ki jih je sam nato ogovoril. Takoj drugi dan po naboru, ker je bil potrjen s svojimi tovariši k vojakom, se je večina udov zbrala zvečer ob 6. uri v praznično okrašeni kapeli. Pevski zbor zapoje Marijino pesem, kateri je sledil govor voditelja, v katerem je v kratkih potezah orisal povod slavnosti ter odhajajoče rekrute v nemal in navduševal k vztrajnosti v življenju po katoliških načelih kot vojaki. — Nato je voditelj blagoslovil svetinjske Brezmadežne, ki jih jim je med petjem Marijinih pesmi dal okoli vratu. K sklepu slovesnosti so se zmolile litanije, združene s cesarsko pesmijo.

Zapustil je družbo eden najboljših Marijinih sinov ter oblekel vojaško obleko. Kot vojaka še opišemo prihodnjič.

Domače in tuje novice.

Ustanovitev novega skupnega avstro-ogrskega grba. Kakor poroča „Wiener-Zeitung“ z dne 11. oktobra, razglša cesarjevo lastnoročno pismo ministru c. in kr. vladarske hiše in zunanjih stvari o usta-

Dolenjci, podpirajte „Dol. Novice“ z inseriranjem!

novitvi novega skupnega avstro-ogrskega grba. Podrobnosti o tem umetniško izpe-ljanem skupnem grbu, prinesemo našim cenjenim naročnikom v eni prihodnji šte-vilki Dolenjskih Novic.

O novi zastavi naše armade in novi zastavi naše mornarice bomo tudi zaradi pomanjkanja prostora poročali v poznejši številki.

Zahvala. Dne 4. oktobra, na god presvitlega cesarja so bili v vseh 5 novo-meških vojaških bolnicah ranjenci in vo-jaško strežno osebje pogoščeni. Vsak vojak je dobil popoldne klobaso, velik kos kruha, vina in cigarete. Posebna zahvala gre rodbini dr. Bertschevi za vino, kruh ciga-rete, gg. Majzelnu in Možini za vino; sa-mostanu v Pletterjah in vrlemu g. župniku Vovku in njegovim faranom v Šempetru, ki so poslali dva velika voza dobrega kruha. Bog plačaj. — Dr. Seb. Elbert.

Imenovan je za poštarja v Železnikih oficiant gosp. Drago Ausser, brat preč. g. patra Atanazija v Rudolfovem.

Umrli je v četrtek 7. oktobra v Št. Jerneju na Dolenjskem na svojem posestvu v Brezovici gospa Ema Wutscher v 76. letu svoje starosti po dolgem in mukepolnem trpljenju. Pogreb preblage pokojnice je bil ob velikem številu pogrebcev v soboto ob 4. uri popoldne na pokopališču v Šmarju. Naj počiva v miru!

Umrli je v Ljubljani knjigovez gosp. Konrad Seifert, ki je bil tudi v Novem mestu v knjigovoznici J. Krajec nasl. več let pridno delujoč. Dolgotrajna huda bo-lezen ga je položila končno na smrtno posteljo, na kateri je izdihnil svojo blago dušo 11. oktobra zvečer, večkrat previden s sv. zakramenti, v 40. letu svoje starosti. Pogreb je bil v sredo 13. oktobra ob polu 5. uri popoldne iz hiše žalosti, Škofja ulica šte. 13, na pokopališče k sv. Križu. Pokojnika priporočamo vsem njegovim znancem v Novem mestu in v okolici v pobožno molitev. Bridko prizadeti g. soprogi in zaostalim otročičem naše milosrčno so-žalje! Njegovi duši pa naj podeli Bog rajski odpočitek!

Umrli je v Kostanjevici na Dolenj-skem brat kadeta 17. pešpolka inž. gosp. Rueha. V začetku vojske je šel v Gali-cijo kot pionir in tam obolal na koleri. Ko se je decembra 1. l. vrnil domov, je polagoma pešal in sedaj podležel jetiki. Naj počiva v miru!

Tretji red v Novem mestu je počastil svojega ustanovitelja sv. Frančiška in ob enem cesarjev god najlepše zopet z dokazi vzpodbudnega človekoljubja in krščanske usmiljenosti do ubogih vojakov-ranjencev, kakor je to storil v času vojne zares že velikokrat. V ponedeljek 4. oktobra je tretji red obdaril vojske ranjence v stari gimna-ziji in v Narodnem domu. Razdelilo se je 24 velikih potic in 1000 cigaret. Razven tega je dobil še vsak vojak dva jajca in jabolka. V petek 8. oktobra so bili pa naši dragi bojevniki-ranjenci po istih usmi-ljenih sreih tretjega reda obdarovani v novi gimnaziji z orehi, cigaretami in vsak po deset jabolk. — Bog plačaj stoterokrat in vzbudi zopet novih enakih dobrotnikov v tolažbo naših trpečih vojakov!

Vojno posojilo. Hranilnica in posojilnica v Kandiji je podpisala III. vojnega posojila vsoto 30.000 kron. — Vabi svoje ulagatelje, naj podpisujejo z njenim posredovanjem.

Na Trški gori je bila 10. t. m. obi-čajna zahvalna nedelja. Cerkveno sv. opravi-lo s pridigo in peto sv. mašo je imel preč. g. pater Atanazij Ausser. V zares prelepih besedah je razpravljaj g. govornik veleimenitno tvarino o prevzvišenosti sv. maše in njenih milostih. Polna cerkev poslušalcev je z velikim zanimanjem sledila njegovim izvajanjem. Upliv dobre pridige in njen sad se je takoj opazil pri sledeči peti sv. maši. Z vidno ginljivostjo so se verniki vzgledno vedli in molili, češ, da se dobro zavedajo, da klečijo pred živim

Bogom, ki se daruje na altarju — kar jim naj bode tukaj v čast povedano. Po sv. maši je bil „Te Deum“ in potem daro-vanje. Št. Peterske pevke in pevci so pa kakor vedno službo božjo povzdignili s pohvalevrednim petjem.

Pozor gospodarji! Hranilnica in po-sojilnica v Kandiji je prevzela zastopstvo pri oddaji ozir. prodaji otrobov za celi novomeški sodni okraj. Slavna županstva ozirna posamezniki naj naroče potrebno množino otrobov, ter ob enem naznanijo število goved in prašičev, zato da bode Gospodarska zveza mogla razdeliti pri-merno na vse kraje. Za posamezno živinčje je centrala za živalska krmila (Futter-mittelzentrale) določila 20 kg na leto. Cena bode za 100 kg otrobov od 24 do 29 K, kakor pač pridejo prevozní stroški, vreče in drugo v poštev.

Razglas. Z ukazom z dne 8. okrobra 1915, št. 8179/Mob. je c. kr. deželno pred-sedništvo v Ljubljani vsled odredbe c. in kr. 5. vojnega etapnega poveljstva odredilo, da morajo vsi, bodisi premožni, bodisi manj premožni in vsi nepremožni vojni begunci iz Primorskega tekom 14 dni kranjsko deželo zapustiti ter se naseliti v ozadju, izvzemši Dunaj. Vsled tega pozivljajo se vsi v tukajšnjem političnem okraju se nahajajoči premožni in manj premožni kakor tudi vsi revni begunci iz Primorskega, da se tekom osem dni javijo pri podpisnem c. kr. okrajnem glavarstvu, kjer se jim bodo izgotovile potrebne potne listine do Lipnice, odkoder se jim bo potem, ko se bo dognalo, da imajo dovolj sredstev za preživljanje, brez nadaljnega dovolila na-daljna vožnja v od njih izbrane kraje, izvzemši Dunaj. Izvršitev tega poziva za odhod izpeljala se bo, če treba, prisilnim potom. Izjeme tega ukaza zamorejo se dovoliti le notorično zanesljivim in v višjih socialnih stopnjah stoječim osebam. Za-devne, z razlogi podprte, pismene prošnje vložiti se morajo pri tukajšnjem uradu v svrhu izposlovanja dovoljenja c. in kr. 5. vojnega etapnega poveljstva. C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo, dne 11. oktobra 1915.

Dva orožnika ustreljena. Slovenec poroča: V petek zvečer sta se v Svidenju pri Radečah priklatlila k nekemu posestniku dva sumljiva možka in tam prenočila. Ker sta se vedla zelo nasilno, je šel možakar po orožnike. Prišla sta hitro dva orožnika in pozvala neznanca, naj se legitimirata. Naenkrat pa sta neznanca ustrelila iz revolverjev na orožnika, izmed katerih je bil eden zadet v prsa in bil takoj mrtev. Drugi orožnik je dobil strel v vrat in v glavo in se bori s smrtjo. Neznanca sta nato pobrala orožnikom orožje in pobegnila neznanca kam. Hudodelca sta srednje sta-rosti in se sumi, da je eden izmed njih nek Štrukelj iz Št. Ruperta. Orožništvo hudodelca marljivo zasleduje. — Z druge strani se nam poroča: Orožnika, žrtvi svojega poklica, sta stražmojster Ignacij Intihar, ki je bil smrtnonevarno ranjen. Reveža so zadele štiri kroglice. Na mestu mrtev je bil namestni orožnik vodja Matevž Pugelj, ki je bil šele pred tremi dnevi prideljen tamošnjemu oddelku. Rajni Pugelj je bil v civilu c. kr. sodni sluga v Cirknici na Notranjskem. Zapušča ženo in več otrok. Zločinca, ne vé se še, kdo da sta, naj-odločnejše zasledujejo. Izključeno ni, da sta bila nevarna voluna. Ogorčenje nad tem zverinskim dejanjem je splošno. Ob-činstvo naj gre na roko oblastim pri za-sledovanju takih nasilnih zločinskih zveri. — O tem zločinu se še poroča: Ko sta orožnika na svojem poizvedovanju stopila v sobo, sta sumljiva tujca, ki sta ondi prenočevala, pričela tako nenadoma streljati iz revol-verjev, da se orožnika nista utegnila ko-ličkaj v bran postaviti. Orožnik Pugelj, ki je bil takoj mrtev, je oče šestero otrok. Še-le pred kratkim je bil kot poljski orožnik prideljen orožniški postaji v Radečah. O Intiharju je še upati, da okreva. Eden

onih roparjev je bil že v petek celi dan pri hiši, drugi je pa prišel še-le proti večeru. Telovaja sta, ko sta orožnikoma odvzela puški z municijo, odšla proti Jatni. Predno ju bodo dobili v roko, se je bati da utegne nastati še prava bitka, če se bosta lumpa hotela braniti.

Gorke odeje za našo jugozapadno armado. Vojnoskrbstveni urad na Dunaju nam piše z dne 6. oktobra: Ob času, ko mokrota in mraz naznanjata ostro jesen, je dolžnost vseh onih, ki so v udobnem domu na varnem pred slabim vremenom, da se spomnijo tistih, ki jih železna dolžnost drži na deželnih mejah. Junaško od-bijajo naše čete napade mogočnega nasprotnika. Zgolen nastop zime jih ne plaši. Z veselim pogumom prenašajo vse nevarnosti. Mi pa, ki imamo varno streho, gorko peč in mehko postelj, smo dolžni, da skrbimo za blagor naših čet na bojišču. Južnozpadna armada se potom vojnioskrbstvenega urada obrača na prebival-stvo Avstrije. Prej nego kjerkoli zavlada v al-pah abnormalna zimska temperatura in preko kraških višin brije burja, in oster snežni vihar povzroča, da udje mraza otrpnejo. Četam, ki se boré v najspredejší fronti, tudi ni mogoče, da bi si v kamenitih, kraških tleh izkopale podzemsko stanišča in zavetja, kakor se je to moglo lani celo na visokih karpatskih gorah. Z gorkimi odejami se dá položaj vojaka v toliko izboljšati, da ima začasa počitka telo zavaro-vano in toplo ter more boljše spočit zopet poseči v boj. Gre za odeje vseh vrst. Danske odeje, ki so bile lani v rabi, bi mogle služiti pri formacijah v ozadju, za prave bojne čete pa je treba volnenih odej. Sijajni uspeh zbirke volne in kavčuka omogočuje vojnioskrbstve-nemu uradu, da izloči veliko število odej, jih očisti in predela. Toda to ne zadostuje. To pot gre za volnene, posteljine in pernate odeje vseh vrst, za katere se občinstvo prosi. Vojno-skrbstveni urad na Dunaju prevzema darove odej tako v Berggasse Nr. 16, 18 in 22, kakor tudi v osrednji zbiralnici IX, Währinger-straÙe 32. — Darovi, ki so določeni za jugo-zapadno armado, se nemudoma izroče svojemu smotru.

Priloga. Današnji številki je priložen „Narodnoobrambni Vestnik“, ki bi moral biti že z zadnjo številko dne 8. oktobra razposlan, kakor kaže prva vrsta na glavi. Ker smo pa pošiljatev še-le prejeli dne 9. oktobra po železnici, prilagamo tedaj „Narodnoobrambni Vestnik“ danes v bla-govoljno upoštevanje vsem cenjenim čita-teljem „Dol. Novic“.

Najnovejše vesti.

Vojska med Bolgarijo in Srbijo se pričela. Bolgari so že napadli Srbe. Bolgari napadli na fronti pri Knjaževcu. Pariz, 13. (K. u.) Agencee Havas poroča iz Niša 12. okt.: Srbski tiskovni urad poroča: Bol-gari so nas napadli na fronti pri Knjaževcu.

Dunaj, 13. oktobra. (Kor. ur.) Uradno se razglašja: Naši napadi povsod napre-dujejo kljub najljutejši protiobrambi so-vražnika. Naše čete so vrgle Srbe ob spodnji Drini iz več jarkov. Južno Bel-grada je bilo iztrganih sovražniku nekaj vztrajno branjenih opirališč. Srbski proti-sunki so se vedno izjalovili z velikimi izgubami za sovražnika.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Berolin, 13. oktobra. Veliki glavni stan: Naše prodiranje je zamogel odpor Srbov le malo zadrževati. Južno od Bel-grada smo vzeli z naskokom vas Želznik in vrhove vzhodno na obeh straneh. Topči-derke. Napad na Požarevac ugodno na-preduje. Prekoračena je cesta Požarevac-Gradište v južni smeri.

Vrhovno vojno vodstvo.

Loterijske številke.

Trst, 6. oktobra 66 61 41 78 72

Belgrad zopet naš!

Avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 9. oktobra. — Avstrijske čete armade generala pehote pl. Kövess so vdrle včeraj v severni del Belgrada in so z na-skokom vzele glavno trdnjavo mesta, grad. Danes zjutraj so si izbojevale nemške sile

z zahoda pot v konak (kraljevska palača). Na gradu srbskih kraljev plapolajo zastave Avstro-Ogrske in Nemčije. Tudi ob reki navzgor in ob reki navzdol pri Belgradu ni mogel sovražnik, ki je stražil breg, nikjer zadržati zaveznikov. V srbski Po-savini in v Mačvi so vrgle avstro-ogrske čete sovražnika nazaj.

Dunaj, 10. oktobra. — C. in kr. čete v Mačvi in severno od Obrenovca prodi-rajo uspešno dalje. Tisti avstro-ogrski in nemški polki, ki so bili vkorakali v Belgrad, so mesto v ljutih pcestnih bojih izčistili od sovražnika in napadajo vrhove, ki leže južnovzhodno in južnozahodno. Naši za-vezniki so ob reki navzdol že pridobili južni breg Donave z močnimi silami in so vrgli sovražnika iz več postojank. — S toplim priznanjem se spominjajo vodniki in čete po premagani veliki rečni črti v njih delokrogu neutrudljivega junaškega de-lovanja naših vrlih pionirjev in požrtvoval-nega sodelovanja podonavskega brodovja.

Dunaj, 9. oktobra. — Sovražnik je včeraj z močnimi silami brezuspešno na-padal našo gališko in volhinjsko bojno črto dalje. Svoje napadalne sile v vzhodni Ga-liciji je vodil na naše postojanke južno od Hustij in pri Burkanovu. Povsod je bil odbit. Ogenj naše artiljerije je pogнал v beg vzhodno od Bučaca nek kozaški polk. S takim uspehom kakor dozdaj so ponovili Rusi svoje napade tudi pri Kremienjcu. Južnovzhodno od Kremienjca je bil raz-kropljen ruski pešpolk št. 140. S stalno vztrajnostjo v svojih sestreljenih jarkih se je posebno odlikoval pešpolk šte. 99. Severno od Kolkov prodirajoče avstrijske in nemške čete so sovražnika zopet vrgle čez Stir. Število ujetnikov se je s številom, o katerem se je bilo poročalo včeraj, po-višalo na 6000.

Dunaj, 10. oktobra. — Rusi tudi včeraj niso opustili svojih prejkoslej brezuspešnih napadov. V vzhodni Galiciji, kjer so ob sunkih zadnjih dni izgubile posamezne ruske čete tudi polovico svojih ljudi, je bila napadena bojna črta ob Stripi. Odbiti sovražnik je mestoma zapustil bojišče v nerednem begu. Neka naša divizija v Vol-hiniji je naštel po nekem odbitem napadu pred svojimi ovirami 500 ruskih mrličev. Včeraj poročano število ujetnikov se je zopet povišalo za 1000 mož. Ogenj je preprečil, da sovražnik ni mogel izvesti svojega namena v prostoru severno od Čartorijska, kjer je hotel zopet pridobiti zahodni breg Stira.

Dunaj, 9. oktobra. — Italijani so po-novili včeraj dopoldne z nastopom novih čet še dvakrat napad proti našim postojankam na visoki planoti Folgarija. Ko so se bili ti napadi izjalovili s težkimi izgubami, se ni sovražniku več posrečilo, da bi mogel spraviti naprej močnejše sile. Posamezne stotnije, ki so še prodirale, so bile odbite brez truda. Na visoki planoti Lavaronne se je nahajal popoldne odsek Vezzena pod ljutim ognjem topov. — Tudi v prostoru pri Bovcu se je pričela sovražna artiljerija zopet kretati. V odseku Dobrdob smo med sv. Martinom in Polazzo z lahkoto preprečili, da se niso mogli približati tisti italijanski možje, ki so nosili ročne granate.

Dunaj, 10. oktobra. — Položaj na celi bojni črti neizpremenjen. Na visoki planoti Folgarija se sovražnik ni več povspel na večji napad. Sunki slabotnejših oddelkov so se klavrno izjalovili. Izgube Italijanov znašajo v zadnjih dneh približno 2000 mož.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Nemško uradno poročilo.

Berlin, 9. oktobra. — Dve armadi pod generalfeldmaršalom pl. Mackensenom novo sestavljene vojske skupine sta prekoračili s svojimi glavnimi deli Savo in Donavo. Ko so nemške čete armade c. in kr. generala pehote pl. Kövessa zasedle Ciganski otok in vrhove južnozahodno od Belgrada, se

V velikem se spravljajo tropine v betoni-rane jame. Tropine koj od preše predrobimo v pripravljeno posodo, kamor jih v plasteh natlačimo in z batom potolčemo. Če so hudo suhe, jih poškopimo pri tem z vodo. Na 100 litrov tropin je vzeti kake 3 litre vode. Ko je posoda polna, jo zapremo. Če je to sod, je seveda treba samo vrata zapreti, če je pa kad, jo zapremo s pomočjo ilovke.

Približno eno ped pod robom kadi jo prenehoma polniti, zgornjo plast tropa še dobro potolčemo in jo nato pokrijemo s časniškimi ali drugim papirjem. Nato zamašimo vso površino z na širino dlani (10 cm) debelo plastjo ilovke, koji je dobro primešati eno pest soli, da ostane vedno vlažna in ne razpoka. Vrh ilovke natresemo za prst na debelo finega peska.

Če so tropine še sveže, to se pravi, ne popolnoma pokipele, morajo pokipeti in je v to svrhu, da odhaja pri tem se tvoreč plin (ogljikova kislina), napraviti sredi ilovnega dna kakim kolom luknjo, ki seže do tropin, in v to utakniti kipelno veho. Morebitne razpoke v ilovki je treba vedno koj zamazati. Po končanem kipenju snamemo kipelno veho in luknjo zopet zamazemo. Če smo natlačili tropine v sod z vratcami, potem sod z njimi zapremo in vtaknemo mesto čepa kipelno veho. Po končanem kipenju nadomestimo kipelno veho z čepom. Tako spravljene tropine se držijo, če leže na hladnem kraju (n. pr. v kleti), tudi lahko celo leto. Vendar je vedno bolje, da jih porabimo poprej. Za kuhanje žganja je vedno najbolj prikladen zimski čas. Po zimi je prvič več časa zato, ker ni drugega dela in se dobi tudi lahko za hlajenje potrebna mrzla voda ali sneg.

Kadar hočemo tropine pokuhati v žganje, storimo to lahko takoj, ko pokipe. Ne pokipele tropine samo ob sebi umevno ne morejo dati žganja, ker se v njih se nahajajoči sladkor še ni pretvoril v alkohol. Odtod pride tudi nesmiselna trditev, da se iz tropin grozdja, iz kojega se po novem načinu (brez kipenja na tropu) prideluje vino, ne da žganje kuhati. Tropine jemljemo le sproti po malem iz shrambe in jih pred kuho pomešamo s primerno množino vode. Na 1001 tropin je pridejati 25 do 351 vode. Kako se potem pri kuhanju postopa je znano. Žal pa, da nimamo pri nas nikjer podjetnika, ki bi kahal tropine v velikem z modernimi aparati, s kojimi se bolje izkoristijo in dajo boljši izdelek. Izkuhan tropine se pri nas navadno vržejo na gnoj. Dasi so dobro gnojilo, zlasti za vinograde, kjer ne-le da rahlajo zemljo, temveč vsebujejo tudi dosti redilnih snovi, moram vendar opozoriti, da se izkuhan vinske tropine lahko z uspehom porabijo za krmo goveji živini in ovcam.

Tropine je najbolje pokrmiti sproti. Če je to nemogoče, se jih še gorke natlači v kadi ali v cementne jame, pri tem nekoliko osoli in potem z dilami in kamni obteži ter toliko z vodo zalije, da stoji voda ravno čez. Kravam se lahko pokrmi do 12 kg, volom pa do 20 kg mokrih tropin na dan. Najbolje jih je pomešati s senom ali ovseno slamo. Sveže vinske tropine so manj prebavljive in se jih ne priporoča drugače krmiti kot poparjene. Zlasti brejim kravam bi vtegnile škoditi vsled precejšnje množine vinskega kamna, ki ga vsebujejo. Zato je najbolje tropine poprej pokuhati v žganje in potem še-le pokrmiti. Iz vinskih tropin se tudi lahko izdeluje kis ali jesih. To se pa zgodi najbolje poleti, kadar je vroče, ker rabijo očetne glivice precejšno toploto. Tropine se tedaj spravijo kot po navadi in se v poletnem času podelajo v jesih. Kako, o tem o priliki pozneje.

B. Skalicky.

Dolenjci, podpirajte „Dol. Novice“ z inseriranjem!

Vrednost surove in kuhane turšice.

Ob današnji draginji moramo pitati prašiče pred vsem s pomočjo krompirja. Res je, da nima krompir veliko beljakovine v sebi, ali zato ima pa veliko škroba, ki deluje vsestransko ugodno na tvorbo tolišč v živalskem telesu. Krompir je priznано izvrstna krma za pitovne prašiče in je mnogo slučajev, da se je prašiče odebilo izključno le s krompirjem.

Da se krompir do dobrega prebavi, ga moramo kuhati. Še bolje pa je, če ga parimo.

Kot močni krmili prideta za pitanje v poštev tudi turšica in ječmen. Obe krmili smemo rabiti za klajo. Pri ječmenu smo vezanih rok, ker ga smemo porabiti le četrtno letošnje letine. Poraba turšice je pa še prosta. Ker je letos dobro obrodila, jo bomo na vsak način nekaj obrnili za prašiče, da bo pitanje lažje. Gledati pa je pri njej zlasti na to, da se res do dobrega izkoristi, kajti turšica, ki odhaja neprebavljena iz živalskega telesa, pomenja danes večjo izgubo kakor druga leta.

Kako pa naj pokladamo turšico, da se dobro izkoristi? Ali naj jo kuhamo, ali naj surovo dajemo?

Pokladanje surovih krmil ima mnogo dobrega na sebi. Taka krmila se v obče bolj oslinijo in zvečejo in zaradi tega lažje prebavijo. Zlasti beljakovine, ki so najdragocenejše redilne snovi v krmil, so bolj raztopne in prebavne v surovem stanju, kajti kuhane nam skrknejo in postanejo težje prebavne. Slednjič si prihranimo tudi dragoceno kurjavo in delo, če pokladamo surovo zrnje.

Zaraditega se turšica po mnogih krajih tudi z najboljšim uspehom poklada v surovem stanju. — To vidimo na Hrvaškem, Ogrskem, itd.

Vzlic vsem tem prednostim nam pa v naših razmerah na splošno vendarle bolj kaže, da jo kuhamo. Priporoča se to iz ozirov na ves način naše prašičjereje in na naše prašičje pleme, priporoča se pa tudi iz ozirov na prebavnost škroba, ki je glavna sestavina turšice in najbolj mero-dajna redilna snov njena. Škrob daje turšici njeno glavno vrednost. Škrob se pa lažje prebavi, če se kuha. To velja pri turšici ravnotako kakor pri krompirju. S kuhanjem se škrobova zrnca nakuhajo, napno in postanejo v tem stanju bolj prebavna. To vidimo pri krompirju in drugih škrobnatih krmilih, pri fižolu itd.

Pri nas pride razentega pa tudi to v poštev, da so naši prašiči v obče bolj vajeni kuhi kakor pa surovi klaji in da so želodec tudi po tem ustvarjeni. V naših maloposestniških razmerah ni drugače mogoče, ker moramo pokladati in mešati najrazličnejša in manj vredna krmila (plevel, različne odpadke itd.) in s kuhanjem vsa ta klaja tudi okusnejša napravi. Pri nas je tedaj kuha tudi iz gospodarskega stališča potrebna in opravljena. Seveda se s kuho ves ustroj živalskih prebavil zlasti želodca zmehkuži, tako da postane na posled za prebavo trdega in surovega zrnja manj sposoben. To opazujemo najbolj na blatu, ki prihaja od naših prašičev, če jim pokladamo trdo in surovo zrnje. Pri nas se zmehkuži želodec od prve mladosti naprej, ker dajemo po stari navadi našim prašičem najraje bolj mehko in vodeno klajo.

Ker so kuhana škrobova zrnca najlažje prebavna, če so kolikor mogoče pristopna k notranjim stenam (sluznica) želodca in črev, zaraditega se priporoča, da se turšica pred kuhanjem tudi zdrobi oziroma tudi melje. Prašič ima sicer jako močno in ostrozobato čeljust, ki drobi tudi kosti, ali resnica je, da se teh zob v naših razmerah malo poslužuje in da navadno hlastno požira, kar se mu pripravi v korito. Le kadar dobi kaj debelejšega in tršega pod zobe, takrat vzame na pomoč krepko zobovje. Čim bolj skrbno bomo

pripravili turšico za klajo, tem bolj je bo naš prašič prebavil in tem več vspeha bomo imeli s pokladanjem turšice. Res da stane kurjava in parjenje precej dela in stroškov, ali navsezadnje ostane mero-dajen vendarle ugodnejši uspeh.

Po naših krajih, pa tudi povsod tam, kjer so vajeni prašiči za kuho, bomo več dosegli, če bomo turšico drobili in kuhali, kakor pa če jo bomo pokladali v surovem stanju.

Rohrman.

Dolenjski dijaki-junaki.

(Nadaljevanje)

Druga žrtev tukajšnje dijaške kongregacije je Skušek Valentin iz fare Škocijan na Dolenjskem. Rodil se je dne 22. februarja 1894. Pred osmimi leti je prišel na novomeško gimnazijo, kjer je z dobrim uspehom končal srednjo šolo. Večkrat se je izrazil: kaj nam pomaga odlika v šoli, če pa ne bomo sposobni stopiti med svet ter tam pokazati z vzgledom in neustrašeno besedo, da smo popolni možje. Zato ga tudi vidimo, kako pridno in vstrajno študira iz potrebnih knjig, osobito iz apologetičnih, za poznejše življenje. Kot dijak je bil bolj resnega, modrega, da, moškega značaja, tako, da bi mislili, da imamo pred seboj 40 letnega, po skušnjah vtrjenega moža, in ne 18 letnega mladeniča. Njegova visoka postava, resen obraz, neustrašen nastop ter nad vse previdno, pretehtano govorjenje je zbujalo pri svojih součencih spoštovanje, da celo nekaj respekt, pa ne tako, da bi se ga bali in bojkotirali, temveč so si ga vsled tega dobromisleči dijaki, osobito iz Marijine družbe, izbrali za svojega prijatelja. Kar pa mu je tudi podvojilo to spoštovanje celo pri dijakih-nekongreganistih, ki so čestokrat, osobito v začetku njenega obstanka, in še tudi zdaj, zabavljali čez družbo in njene voditelja, je bilo tudi to, da se je ogibal vseh hrupnih veselje, ter bil tudi velik prijatelj abstinencnega gibanja. Izvoljen je bil zato tudi za predsednika abstinencnega odseka, ki je pogostokrat pri mesečnih sestankih osobito mlajše opozarjal na škodljive posledice nezmernosti v pijači, kar je seveda sam potrjeval s svojim lastnim vzgledom. Velike zasluge si je torej pridobil za abstinencno gibanje med dijaštvom-kongreganisti.

Posebno značilno je, da je izredno spoštoval svoje profesorje, čez katere ni nikdar zabavljaj, se norčeval ter njim pripisoval kakšne krivice, kakor se to čestokrat dogaja pri naši novodobni učeči se mladini, ki misli, če zleze s silo na tri ali štiri razrede gimnazije, da je že več kakor učitelj ter je že sposoben samo zabavljati v kljub temu, da je sam največji nevednež. Kakšno spoštovanje in otroško ljubezen je skazoval do svojega voditelja, je razvidno iz tega, ker ga je vedno nazivljal „naš oče“.

Torej rajni, od vseh ljubljani Valentin je bil skoz in skoz vzor dijaka na tukajšnji gimnaziji. Vprašanje pa je, kje je dobil tako močno, neomajeno podlago za tako vzgledno življenje. Pred vsem gotovo od svojih dobrih, katoliških starišev, osobito od svoje matere. In ko je zapustil svoje predobre stariše ter prišel semkaj študirat, je tukaj dobil, kakor je sam večkrat rekel, drugo mater — dijaško Marijino družbo. To mu je bilo vse. Ljubil jo je iskreno, kar je pričalo Marijinemu otroku primerno in dostojno življenje. Bil je vesten in natančen spolnjevalec družbenih pravil. V družbeni knjigi stoji v rubriki „navzočnost pri shodih“: Prav dober, in v „kakovosti kongreganista“: Izboren Marijin otrok. Ni bilo shoda tedenskega, da bi ga on ne posetil; ni bilo prireditve v družbeni sobi, kjer bi ne sodeloval nam vsem predragi Valentin. Lansko leto je bil meseca julija shod vseh slovenskih dijaških Marijinih družb v knezoškofjskih zavodih sv. Stanislava. Med drugimi je imel tudi rajni Skušek referat: Dijaške Marijine družbe in značaj. Obdelal je temeljito, krasno, tako,

da je s svojim nastopom in izvajanjem vse razočaral in prepričal o važnosti katoliških značajev, tako, da ni hotelo biti konec odobravanja od strani voditeljev in vdeležencev. Govoril je kot popoln vzgled katoliškega značaja! Slava mu!

Da je mogel biti tako vzoren Marijin otrok, popoln katoliški značaj, je pač bil vzrok ta, ker je bil velik prijatelj in vnet pospeševalec pogostnega sv. obhajila. V družbi je namreč že od začetka vpeljan evharistični odsek, čigar namen je, družbenike napeljevati k večkratnemu sv. obhajilu, obiskovanju presv. R. Telesa ter k vsakdanji sv. maši.

Bil pa je, kakor moramo posebno poudarjati, velik, vnet častilec svoje duhovne Matere božje. Kolikokrat, da celo vsak dan je šel ali sam ali z drugimi svojimi sokongreganisti k sveti maši ali saj zvečer v družbeno kapelo, kjer je čestokrat dolgo časa molil, prosil različnih milosti od svoje duhovne Matere Marije, kar sam potrjuje v pismu, poslano svojemu preljubemu voditelju, ki ga je bolj ljubil kakor telesnega očeta, kar dokazujejo premnoga pisma, razglednice in dopisnice iz vojaškega stanu, osobito iz bojnega polja. Tako piše tudi med drugimi: „Častiti moj oče! Sedaj nosim vojaško suknjo in tu se sliši o vsem drugem, kakor o Marijini družbi. In komu se imam zahvaliti, da se v tej mešanici še kdaj spomnim molitve in cerkve? Ali ne Vam in Preblaženi? — Da, ravno Vam se moram zahvaliti za petletno vodstvo, zahvaliti, da stojim na tej moralni višini, kakor stojim. Vi ste mi bili v moji mladosti — najnevarnejši dóbi življenja — svetilnik, za katerim se obrača ladja v temni noči. Vaš zgled, Vaši nauki mi bodo vedno stopili v skušnjavi pred oči in me kakor angelj varuh odvrčali od slabih potov. — Dragi oče, vse, kar ste mi v življenju dobrega storili, naj vam povrne Ona, pod katero zastavo sem po Vaši zaslugi, kakor upam, „zvesto“ korakal ravno pet let. Tudi zanaprej se hočem obračati v silo in potrebi k Njej; Vas pa prosim, da se me kdaj spomnite v molitvi. Morda v kapeli družbeni, v tisti tihomračni kapeli, v kateri človek v mraku tako lahko povzdigne duha k Bogu. Da, dvorane in kapele se bojem gotovo z veseljem spominjal celo življenje, ako mi je še kaj usojenega. Trenutke, katere sem tu preživel, ne bom nikdar obžaloval kot izgubljene.“

Pri mesečnih skupnih sv. obhajilih je vedno s ponosom s svojim tovarišem stregel voditelju pri sv. maši. Ker pa je ravno na dan petletnice Marijine kongregacije moral iti na nabor, je prosil voditelja, da bi predstavil slovesnost s skupnim sv. obhajilom, češ, da bi še zadnjič smel streči pri sveti maši, kar se mu seveda ni moglo ustreči. Zato je šel že ob 3/5. s svojimi tovariši k sv. obhajilu, ki jih je sam nato ogovoril. Takoj drugi dan po naboru, ker je bil potrjen s svojimi tovariši k vojakom, se je večina udov zbrala zvečer ob 6. uri v praznično okrašeni kapeli. Pevski zbor zapoje Marijino pesem, kateri je sledil govor voditelja, v katerem je v kratkih potezah orisal povod slavnosti ter odhajajoče rekrute vnmel in navduševal k vztrajnosti v življenju po katoliških načelih kot vojaki. — Nato je voditelj blagoslovil svetinje Brezmadežne, ki jih jim je med petjem Marijinih pesmi dal okoli vratu. K sklepu slovesnosti so se zmolile litanije, združene s cesarsko pesmijo.

Zapustil je družbo eden najboljših Marijinih sinov ter oblekel vojaško obleko. Kot vojaka še opišemo prihodnjič.

Domače in tuje novice.

Ustanovitev novega skupnega avstro-ogrskega grba. Kakor poroča „Wiener-Zeitung“ z dne 11. oktobra, razglša cesarjevo lastnoročno pismo ministru c. in kr. vladarske hiše in zunanjih stvari o usta-

novitvi novega skupnega avstro-ogrškega grba. Podrobnosti o tem umetniško izpe-
ljanem skupnem grbu, prinesemo našim
cenjenim naročnikom v eni prihodnji šte-
vilki Dolenjskih Novic.

**O novi zastavi naše armade in novi
zastavi naše mornarice** bomo tudi zaradi
pomanjkanja prostora poročali v poznejši
številki.

Zahvala. Dne 4. oktobra, na god
presvitlega cesarja so bili v vseh 5 novo-
meških vojaških bolnicah ranjenci in vo-
jaško strežno osebje pogoščeni. Vsak vojak
je dobil popoldne klobaso, velik kos kruha,
vina in cigarete. Posebna zahvala gre
rodbini dr. Bertschevi za vino, kruh ciga-
rete, gg. Majzelu in Možini za vino; sa-
mostanu v Pletterjah in vrlemu g. župniku
Vovko in njegovim faranom g. Šempetru,
ki so poslali dva velika voza dobrega
kruha. Bog plačaj. — Dr. Seb. Elbert.

Imenovan je za poštarja v Železnih
oficiant gosp. Drago Ausser, brat preč.
g. patra Atanazija v Rudolfovom.

Umrli je v četrtek 7. oktobra v Št.
Jerneju na Dolenjskem na svojem posestvu
v Brezovici gospa Ema Wutscher v 76.
letu svoje starosti po dolgem in mukepolnem
trpljenju. Pogreb preblage pokojnice je bil
ob velikem številu pogrebcev v soboto ob
4. uri popoldne na pokopališču v Šmarju.
Naj počiva v miru!

Umrli je v Ljubljani knjigovez gosp.
Konrad Seifert, ki je bil tudi v Novem
mestu v knjigovoznici J. Krajec nasl. več
let pridno delujoč. Dolgotrajna huda bo-
lezen ga je položila končno na smrtno
posteljo, na kateri je izdihnil svojo blago
dušo 11. oktobra zvečer, večkrat previden
s sv. zakramenti, v 40. letu svoje starosti.
Pogreb je bil v sredo 13. oktobra ob polu
5. uri popoldne iz hiše žalosti, Škofja
ulica šte. 13, na pokopališče k sv. Križu.
Pokojnika priporočamo vsem njegovim
znancem v Novem mestu in v okolici v
pobožno molitev. Bridko prizadeti g. soprogi
in zaostalim otročičem naše milosrčno so-
žalje! Njegovi duši pa naj podeli Bog
rajski odpočitek!

Umrli je v Kostanjevici na Dolenj-
skem brat kadeta 17. pešpolka inž. gosp.
Rueha. V začetku vojke je šel v Gali-
cijo kot pionir in tam obolel na koleri.
Ko se je decembra 1. l. vrnil domov, je
polagoma pešal in sedaj podlegel jetiki.
Naj počiva v miru!

Tretji red v Novem mestu je počastil
svojega ustanovitelja sv. Frančiška in ob
enem cesarjev god najlepše zopet z dokazi
vzpodbudnega človekoljubja in krščanske
usmiljenosti do ubogih vojakov-ranjencev,
kakor je to storil v času vojne zares že
velikokrat. V ponedeljek 4. oktobra je tretji
red obdaril vojake ranjence v stari gimna-
ziji in v Narodnem domu. Razdelilo se
je 24 velikih potic in 1000 cigaret. Razven
tega je dobil še vsak vojak dva jajca in
jabolka. V petek 8. oktobra so bili pa
naši dragi bojevniki-ranjenci po istih usmi-
ljenih sreih tretjega reda obdarovani v
novi gimnaziji z orehi, cigaretami in vsak
po deset jabolka. — Bog plačaj stoterokrat
in vzbudi zopet novih enakih dobrotnikov
v tolažbo naših trpečih vojakov!

Vojno posojilo. Hranilnica in poso-
jilnica v Kandiji je podpisala III. vojnega
posojila vsoto 30.000 kron. — Vabi
svoje ulagatelje, naj podpisujejo z njenim
posredovanjem.

Na Trški gori je bila 10. t. m. obi-
čajna zahvalna nedelja. Cerkveno sv. opravi-
lo s pridigo in peto sv. mašo je imel
preč. g. pater Atanazij Ausser. V zares
prelepih besedah je razpravljaj g. govornik
velemenitno tvarino o prevzvišenosti sv.
maše in njenih milostih. Polna cerkev po-
slušalcev je z velikim zanimanjem sledila
njegovim izvajanjem. Upliv dobre pridige
in njen sad se je takoj opazil pri sledeči
peti sv. maši. Z vidno ginljivostjo so se
verniki vzgledno vedli in molili, češ, da
se dobro zavedajo, da klečijo pred živim

Bogom, ki se daruje na altarju — kar
jim naj bode tukaj v čast povedano. Po
sv. maši je bil „Te Deum“ in potem daro-
vanje. Št. Peterske pevke in pevci so pa
kakor vedno službo božjo povzdignili
s pohvale vrednim petjem.

Pozor gospodarji! Hranilnica in po-
sojilnica v Kandiji je prevzela zastopstvo
pri oddaji ozir. prodaji otrobov za celi
novomeški sodni okraj. Slavna županstva
ozirna posamezniki naj naroče potrebno
množino otrobov, ter ob enem naznanijo
število goved in prašičev, zato da bode
Gospodarska zveza mogla razdeliti pri-
merno na vse kraje. Za posamezno živinčje
je centrala za živalska krmila (Futter-
mittelzentrale) določila 20 kg na leto. Cena
bode za 100 kg otrobov od 24 do 29 K,
kakor pač pridejo prevozni stroški, vreče
in drugo v pošt.

Razglas. Z ukazom z dne 8. oktobra
1915, št. 8179/Mob. je c. kr. deželno pred-
sedništvo v Ljubljani vsled odredbe c. in kr.
5. vojnega etapnega poveljstva odredilo,
da morajo vsi, bodisi premožni, bodisi manj
premožni in vsi nepremožni vojni begunci
iz Primorskega tekom 14 dni kranjsko
deželo zapustiti ter se naseliti v ozadju,
izvzemši Dunaj. Vsled tega pozivljajo se
vsi v tukajšnjem političnem okraju se
nahajajoči premožni in manj premožni kakor
tudi vsi revni begunci iz Primorskega, da
se tekom osem dni javijo pri podpisnem
c. kr. okrajnem glavarstvu, kjer se jim
bodo izgotovile potrebne potne listine do
Lipnice, odkoder se jim bo potem, ko se
bo doglalo, da imajo dovolj sredstev za
preživljanje, brez nadaljnjega dovolila na-
daljna vožnja v od njih izbrane kraje,
izvzemši Dunaj. Izvršitev tega poziva za
odhod izpeljala se bo, če treba, prisilnim
potom. Izjema tega ukaza zamorejo se
dovoliti le notorično zanesljivim in v višjih
socialnih stopnjah stoječim osebam. Za-
devne, z razlogi podprte, pismene
prošnje vložiti se morajo pri tukajšnjem
uradu v svrhu izposlovanja dovoljenja
c. in kr. 5. vojnega etapnega poveljstva.
C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo,
dne 11. oktobra 1915.

Dva orožnika ustreljena. Slovenec
poroč. V petek zvečer sta se v Svidenju
pri Radečah priklatila k nekemu posestniku
dva sumljiva moža in tam prenočila. Ker
sta se vedla zelo nasilno, je šel možakar
po orožnike. Prišla sta hitro dva orožnika
in pozvala neznanca, naj se legitimirata.
Naenkrat pa sta neznanca ustrelila iz
revolverjev na orožnika, izmed katerih je
bil eden zadet v prsa in bil takoj mrtev.
Drugi orožnik je dobil strel v vrat in v
glavo in se bori s smrtjo. Neznanca sta
nato pobrala orožnikom orožje in pobegnili
neznano kam. Hudodelca sta srednje sta-
rosti in se sumi, da je eden izmed njih
nek štrukelj iz Št. Ruperta. Orožništvo
hudodelca marljivo zasleduje. — Z druge
strani se nam poroč. Orožnika, žrtvi
svojega poklica, sta stražmojster Ignacij
Intihar, ki je bil smrtnonevarno ranjen.
Reveža so zadele štiri kroglice. Na mestu
mrtev je bil namestni orožnik vodja Matevž
Pugelj, ki je bil šele pred tremi dnevi
pridelen tamošnjemu oddelku. Rajni Pugelj
je bil v civilu c. kr. sodni sluga v Cirknici
na Notranjskem. Zapušča ženo in več otrok.
Zločinca, ne vé se še, kdo da sta, naj-
odločnejše zasleduje. Izključeno ni, da
sta bila nevarna vohuna. Ogorčenje nad
tem zverinskim dejanjem je splošno. Ob-
činstvo naj gre na roko oblastim pri za-
sledovanju takih nasilnih zločinskih zver. —
O tem zločinu se še poroč. Ko sta orožnika
na svojem poizvedovanju stopila v sobo,
sta sumljiva tujca, ki sta ondi prenočevala,
pričela tako nenadoma streljati iz revol-
verjev, da se orožnika nista utegnila ko-
ličkaj v bran postaviti. Orožnik Pugelj,
ki je bil takoj mrtev, je očel šestero otrok.
Še-le pred kratkim je bil kot poljski orožnik
pridelen orožniški postaji v Radečah. O
Intiharju je še upati, da okreva. Eden

onih roparjev je bil že v petek celi dan
pri hiši, drugi je pa prišel še-le proti
večeru. Telovaja sta, ko sta orožnikoma
odvzela puški z municijo, odšla proti Jatni.
Predno ju bodo dobili v roko, se je bati
da utegne nastati še prava bitka, če se
bosta lumpa hotela braniti.

Gorke odeje za našo jugozapadno armado.
Vojnoskrbstveni urad na Dunaju nam piše
z dne 6. oktobra: Ob času, ko mokrota in mraz
naznanjata ostro jesen, je dolžnost vseh onih,
ki so v udobnem domu na varnem pred slabim
vremenom, da se spomnijo tistih, ki jih železna
dolžnost drži na deželnih mejah. Junaško od-
bijajo naše čete napade mogočnega nasprotnika.
Zgojen nastop zime jih ne plaši. Z veseljem
pogumom prenašajo vse nevarnosti. Mi pa,
ki imamo varno streho, gorko peč in mehko
postelj, smo dolžni, da skrbimo za blagor naših
čet na bojišču. Južnozapadna armada se potem
vojnioskrbstvenega urada obrača na prebival-
stvo Avstrije. Prej nego kjerkoli zavlada v
alpah abnormalna zimska temperatura in preko
kraških višin brije burja, in oster snežni vihar
povzroča, da udje mraza otrpnejo. Četam, ki
se bore v najsprejnejši fronti, tudi ni mogoče,
da bi si v kamenitih, kraških tleh izkopale
podzemsko stanišča in zavetja, kakor se je to
moglo lani celo na visokih karpatskih gorah.
Z gorkimi odejami se dá položaj vojaka v toliko
izboljšati, da ima začasa počitka telo zavarova-
vano in toplo ter more boljše spočit zopet poseči
v boj. Gre za odeje vseh vrst. Danske odeje,
ki so bile lani v rabi, bi mogle služiti pri
formacijah v ozadju, za prave bojne čete pa
je treba volnenih odej. Sijajni uspeh zbirke
volne in kavčuka omogočuje vojnoskrbstve-
nemu uradu, da izloči veliko število odej, jih
očisti in predela. Toda to ne zadostuje. To pot
gre za volnene, posteljne in pernate odeje vseh
vrst, za katere se občinstvo prosi. Vojno-
skrbstveni urad na Dunaju prevzema darove
odej tako v Berggasse Nr. 16, 18 in 22, kakor
tudi v osrednji zbiralnici IX, Währinger-
straß 32. — Darovi, ki so določeni za jugo-
zapadno armado, se nemudoma izročijo svojem
smotru.

Priloga. Današnji številki je priložen
„Narodnoobrambni Vestnik“, ki bi moral
biti že z zadnjo številko dne 8. oktobra
razposlan, kakor kaže prva vrsta na glavi.
Ker smo pa pošiljatev še-le prejeli dne
9. oktobra po železnici, prilagamo tedaj
„Narodnoobrambni Vestnik“ danes v bla-
govoljno upoštevanje vsem cenjenim čita-
teljem „Dol. Novic“.

Najnovejše vesti.

**Vojska med Bolgarijo in Srbijo se
pričela.** Bolgari so že napadli Srbe. Bolgari
napadli na fronti pri Knjaževcu. Pariz,
13. (K. u.) Agence Havas poroč. iz Niša
12. okt.: Srbski tiskovni urad poroč. da: Bol-
gari so nas napadli na fronti pri Knjaževcu.

Dunaj, 13. oktobra. (Kor. ur.) Uradno
se razglša: Naši napadi povsod napre-
dujejo kljub najljutejši protiobrambi so-
vražnika. Naše čete so vrgle Srbe ob
spodnji Drini iz več jarkov. Južno Bel-
grada je bilo iztrganih sovražniku nekaj
vztrajno branjenih opirališč. Srbski proti-
sunki so se vedno izjalovili z velikimi
izgubami za sovražnika.

Namestnik načelnika generalnega štaba:
pl. Höfer, fml.

Berolin, 13. oktobra. Veliki glavni
stan: Naše prodiranje je zamogel odpor
Srbov le malo zadrževati. Južno od Bel-
grada smo vzeli z naskokom vas Želznik
in vrhove vzhodno na obeh straneh. Topči-
derke. Napad na Požarevac ugodno na-
preduje. Prekoračena je cesta Požarevac-
Gradište v južni smeri.

Vrhovno vojno vodstvo.

Loterijske številke.

Trst, 6. oktobra 66 61 41 78 72

Belgrad zopet naš!

Avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 9. oktobra. — Avstrijske čete
armade generala pehote pl. Kövess so vdrle
včeraj v severni del Belgrada in so z na-
skokom vzele glavno trdnjavo mesta, grad.
Danes zjutraj so si izbojevale nemške sile

z zahoda pot v konak (kraljevska palača).
Na gradu srbskih kraljev plapolajo zastave
Avstro-Ogrske in Nemčije. Tudi ob reki
navzgor in ob reki navzdol pri Belgradu
ni mogel sovražnik, ki je stražil breg,
nikjer zadržati zaveznikov. V srbski Po-
savin in v Mačvi so vrgle avstro-ogrške
čete sovražnika nazaj.

Dunaj, 10. oktobra. — C. in kr. čete
v Mačvi in severno od Obrenovca prodi-
rajo uspešno dalje. Tisti avstro-ogrski in
nemški polki, ki so bili vkorakali v Belgrad,
so mesto v ljutih počestnih bojih izčistili
od sovražnika in napadajo vrhove, ki leže
južnovzhodno in južnozahodno. Naši za-
vezniki so ob reki navzdol že pridobili
južni breg Donave z močnimi silami in
so vrgli sovražnika iz več postojank. —
S toplim priznanjem se spominjajo vodniki
in čete po premagani veliki rečni črti v
njih delokrogu neutrudljivega junaškega de-
lovanja naših vrljih pionirjev in požrtvoval-
nega sodelovanja podonavskega brodovja.

Dunaj, 9. oktobra. — Sovražnik je
včeraj z močnimi silami brezuspešno na-
padal našo gališko in volhinjsko bojno črto
dalje. Svoje napadalne sile v vzhodni Gali-
ciji je vodil na naše postojanke južno od
Hustij in pri Burkanovu. Povsod je bil
odbit. Ogenj naše artiljerije je pogljal v
beg vzhodno od Bučaca nek kozaki polk.
S takim uspehom kakor dozda so ponovili
Rusi svoje napade tudi pri Kremienjcu.
Južnovzhodno od Kremienjca je bil raz-
kropljen ruski pešpolk št. 140. S stalno
vztrajnostjo v svojih sestreljenih jarkih
se je posebno odlikoval pešpolk šte. 99.
Severno od Kolkov prodirajoče avstrijske
in nemške čete so sovražnika zopet vrgle
čez Stir. Število ujetnikov se je s številom,
o katerem se je bilo poročalo včeraj, po-
višalo na 6000.

Dunaj, 10. oktobra. — Rusi tudi včeraj
niso opustili svojih prekoslej brezuspešnih
napadov. V vzhodni Galiciji, kjer so ob
sunkih zadnjih dni izgubile posamezne
ruske čete tudi polovico svojih ljudi, je
bila napadena bojna črta ob Stripi. Odbiti
sovražnik je mestoma zapustil bojišče v
nerednem begu. Neka naša divizija v Vol-
hiniji je naštel po nekem odbitem napadu
pred svojimi ovirami 500 ruskih mrličev.
Včeraj poročano število ujetnikov se je
zopet povišalo za 1000 mož. Ogenj je
preprečil, da sovražnik ni mogel izvesti
svojega namena v prostoru severno od
Čartorijska, kjer je hotel zopet pridobiti
zahodni breg Stira.

Dunaj, 9. oktobra. — Italijani so po-
novili včeraj dopoldne z nastopom novih
čet še dvakrat napad proti našim postoj-
ankam na visoki planoti Folgarija. Ko
so se bili ti napadi izjalovili s težkimi
izgubami, se ni sovražniku več posrečilo,
da bi mogel spraviti naprej močnejše sile.
Posamezne stotnije, ki so še prodirale, so
bile odbite brez truda. Na visoki planoti
Lavaronne se je nahajal popoldne odsek
Vezena pod ljutim ognjem topov. — Tudi
v prostoru pri Bocu se je pričela sovražna
artiljerija zopet kretati. V odseku Dobrdob
smo med sv. Martinom in Polazzo z lahkoto
preprečili, da se niso mogli približati tisti
italijanski možje, ki so nosili ročne granate.

Dunaj, 10. oktobra. — Položaj na celi
bojni črti neizpremenjen. Na visoki planoti
Folgarija se sovražnik ni več povzpел na
večji napad. Sunki slabotnejših oddelkov
so se klavrno izjalovili. Izgube Italijanov
znašajo v zadnjih dneh približno 2000 mož.

Namestnik načelnika generalnega štaba:
pl. Höfer, fml.

Nemško uradno poročilo.

Berlin, 9. oktobra. — Dve armadi pod
generalfeldmaršalom pl. Mackensenom novo
sestavljene vojne skupine sta prekoračili
s svojimi glavnimi deli Savo in Donavo.
Ko so nemške čete armade c. in kr. generala
pehote pl. Kövessa zasedle Ciganski otok
in vrhove južnozahodno od Belgrada, se

je bilo armadi tudi posrečilo, da je pridobila zaveznikom večji del mesta Belgrad. Avstro-ogrsko čete so vzele z naskokom grad in severni del Belgrada, nemške čete novi konak. Čete prodirajo dalje skozi južni del mesta. Armada generala artiljerije pl. Gallwitz je izsilila prehod čez Donavo na mnogih mestih ob cesti od Smedereva in potiska povsod sovražnika pred seboj proti jugu.

Berlin, 10. oktobra. Mesto Belgrad in južnozahodni in južnovzhodni vrhovi se nahajajo po boju v naši posesti. Sovražnik je bil tudi dalje vzhodno od tam vržen, kjerkoli se je ustavljal. Naše čete napredujejo dalje.

Berlin, 10. oktobra. — Na vrhu vzhodno od Soucheza so izgubili Francozi nekaj jarkov in eno strojno puško. Pri Tohure v Champagni smo pridobili nazaj od izgubljene zemlje na širini 4 km približno 100 metrov.

Vrhovno vojno vodstvo.

Vojni pregled.

Poročilo o padcu Belgrada je povzročilo tudi med Turki velikansko radost. Turki krogi pričakujejo, da je prodiranje Avstrijcev in Nemcev dobro znamenje za nadaljevanje vojske. — Nepopisno navdušenje je vzbudila vest o ofenzivi osrednjih sil še posebno v Bolgariji. — Srbija upa v svoji stiski na pomoč Rusije in pričakuje najmanj 350.000 mož, toda bode varana. Rusija pošlje v Srbijo samo nekaj štabnih in topničarskih častnikov. — Civilno prebivalstvo je izpraznilo ob Donavi Požarevac, Tekjo in Milanovac. — Iz Niša se poroča, da so vpoklicani vsi moški od 15. do 65. leta. V njih vrstah se bojujejo tudi ženske. — Večino čet zbirajo Srbi ob bolgarski meji. — Prodiranje v Srbijo pridno napreduje. Dosedaj je ujetih 2166 Srbov in zaplenjenih 26 topov.

Ko je bil podpisan bolgarsko-turški dogovor, so Turki zapustili svoje trdnjave proti Bolgariji in poslali od tam 80.000 mož, da ojačijo dardanelsko fronto. — V poluradni izjavi razlaga Rumunija svoje stališče, da je tudi preobrat na Balkanu ne bo odvrnil od njene stroge nevtralnosti. — Tudi Grška ostane strogo nevtralna, kakor izjavljajo uradni krogi; kralj pravi, da ne mara priti v konflikt niti z Avstrijo in Nemčijo, niti s Francosko in njenimi zavezniki. — Portugalci so vpoklicali pod orožje 22.000 rezervnikov. — Angleški veleposlanik v Madridu je protestiral, ker se v časopisju in med narodom agitira, naj se Gibraltar vzame Angliji.

Raznotero.

Italijanski kralj je odredil, naj se dovoli vojnemu ministru, da izda na novo za vojsko 400 milijonov lir.

Odstopil je ruski notranji minister; njegovo mesto je zavzel komornik Hostov. Odstopil je tudi Damrin, višji prokurator svetega sinoda.

V preiskavi je bivši ruski vojni minister Suhomlinov; dolže ga, da je poneveril 400 milijonov rubljev. Pri dobavah za armado so prišli na sled velikim podkupljanjem.

Združene države so sklenile, da zgrade veliko število hitrih bojnih križark.

Delcasse, sin francoskega ministra, je bil obsojen v enoletni trdnjavski zapor zaradi neubogljivosti in upora.

Kuga in kolera se v Rusiji vedno bolj širita, posebno v okrajih okoli Črnega morja.

Petkrat obsojen na smrt. Vojno sodišče v Allensteinu je morilec 20 letnega hlapca Sowa obsodilo petkrat na smrt in izgubo časti.

Velike zaloge mesa in jajc v Ameriki. — Iz Washingtona se poroča: Glasom izkaza državnega zdravstvenega urada je bila produkcija jajc v Združenih državah letos tako velika kakor še nikdar. Državne

zaloge so že prenapolnjene z jajci, tako da ni mogoče spravljati nadaljnjih jajc. Samo v Trentonu leži tačas 21 milijonov jajc. Ravno tako so mesne zaloge v državnih zmrzovalnicah neizmerne; samo v Trentonu je 7 milijonov funtov zmrznjenega mesa.

Dopisi.

Iz Št. Petra pri Novem mestu. — S trgatvijo smo pri kraju. Kljub nepričakovanju imamo še, hvala Bogu, trškogorski Mariji in sv. Urbanu, dokaj dobro vinsko letino. Vince bode zares izvrstno. Kupci, oglasite se kmalu, kajti cena zna pozneje izdatno poskočiti! — Na vrtu gosp. Fr. Florjančič-a, c. kr. poštarja, se je pokazala neka posebnost. Eno zrno fižola se je takorekoč samo zasadilo. In to posiljeno edino zrno je pognalo 113 lepih strokov, iz katerih se je dobilo 735 zrn lepega in zdravega fižola. S tem je hotel fižol pač pokazati, da se najrajši zaplodi v dobro pognojeni in skrbno obdelani zemlji. — Pa še drugo zanimivo novost vam sporočam. Na njivi g. Jos. Bojanc-a se je pa rodila čudna žival — krompir s pasjo podobo! — Ta žival tehtala 830 gramov, imela štiri noge, glavo z očmi in debeli rep. V uredništvu „Dol. Novic“ so pa še temu psičku privezali lepo „mašenco“ okolu vratu. Kdor hoče to izredno prikazen videti, naj pogleda v razložno okno pri J. Krajec nasl.

Bolgarija in njeno gospodarstvo.

Kraljevina Bolgarija, skupno s provincama — vzhodno Rumelijo in Macedonijo — obsega 115.000 km² in 5 milijonov prebivalcev. Na 1 km² pride 44 duš. Število prebivalstva hitro napreduje kljub znatnemu izseljevanju. Prebivalstvo je večinoma pravoslavne vere, okoli pol milijona je mohamedancev. Deželne barve so: bela-zelena-rudeča. Glavno mesto je Sofija z okoli 103.000 prebivalci. V deželi je glavno poljedelstvo, s katerim se bavi tri četrtine prebivalstva. Leta 1897. se je dognalo, da je v deželi 800.000 gospodarstev z obdelano zemljo 4 milijone hektarov. Ta gospodarstva so samo deloma v rokah kmetov. Zemlja je rodovitna in njeni produkti, posebno žito, sadje in sočivje, presegajo lastno potrebo. Od žita se nahaja na prvem mestu pšenica, nato pride kuzuza, rž in oves. V prvi vrsti se izvažajo pšenica in kuzuza. Od drugih pridelkov je vredno, da se spominja pridelava zelenjave, nato sajenje tobaka, konoplje in sladkorne pese. Sliv je za okoli 5000 hektarov. Vinogradništvo je koncem minulega stoletja znatno padlo, ali sedaj se v tem oziru zopet obrača na bolje. Važna je gojitev rož v vzhodni Rumeliji. Z gozdovi, ki znašajo skoro tretjino zemlje, se malokje umno gospodari. Zelo važna je živinoreja, katere se nahaja dovolj po širnih travnikih in pašnikih. Število znaša 600.000, goveje živine 2.4 milj., posebno veliko pa imajo ovac, ali bolj malo prešičev; razen tega je tudi še okoli 136.000 oslov. Industrija je doslej še zelo slabo razvita. Vzrok temu leži v pomanjkanju kapitala, surovin, posebno premoga. Kljub vsemu temu se mora zadnji čas konstatirati nek napredek, ker je inozemstvo ustanovilo manjše tovarne za svilo in tkalstvo, mline, pivovarne in tovarne užigalic in sladkorja. Razen tega se še nahajajo tobačne tovarne, proizvaja se rožno olje. Dražji predmeti, kakor tekstilno blago, stroji in luksuz-blago se mora uvažati. Trgovina gre po suhem in po vodi. Po vodni poti gre posebno izvoz žita, in sicer skozi luke Varna, Dedeagač in Burgas, ali pa skozi luki na Donavi Ruščuk in Svištov. Za železniški promet je glavna orientalska črta (Belgrad-Niš-Sofija-Plovdiv-Odrin) in potem še črta Ruščuk-Bukarešt. Skupna železniška mreža Bolgarije znaša 2500 km, katera se vsako leto povečuje. Promet v lukah iznaša 35.000 ladij z osem milijoni tonami. Zunanja trgovina se čezdalje bolj

razvija. Aktivna trgovska bilanca se je spremenila zadnjih pet let v pasivno. Leta 1910. je znašal ves trgovski promet 240 milijonov mark; od tega odpade na uvoz 150 milijonov, a 110 milijonov na izvoz. Uvažajo: Avstrija za 40 milj. mark, Nemčija za 30 milj., Turčija in Anglija za 15 milj. Državni dolg znaša 1.154.250.000 mark; vojaštva ima v mirnem času 80.000, v vojnem času pa 212.000 mož.

Prisrčne pozdrave

pošiljajo vsem znanim Novomeščanom in dičnim Novomeščankam iz „nadaljevalnega tečaja za rez. častnike tretjega kora v Mürzzuschlagu“ četovodje: Ivo Kit, Ferdo Kvas, Jos. Smola, Jože Cvelbar, Janko Cesar, Viki Pintar, Lojz Smrke, Joža Zakrajšek in Cilo Picke (Ribnica).

Dražbeni oklic.

E 394/15
15

Dne 16. novembra 1915 predpoludne ob 10. uri bo pri c. kr. okrajnem sodišču, v izbi št. 30 na podstavi s tem odobrenih pogojev dražba sledečih nepremičnin:

Zemlj. knjiga Kranjska deželna deska, vl. št. 1047, graščinsko poslopje Srebrnice s circa 90 ha gozda, 19 ha njiv, 2 ha travnika, 1 ha vrta. Cen. vrednost 103.246 K. Pritiklina. Cen. vrednost 570 K. Najm. pon. 69.211 K.

Zemlj. knjiga Vel. Podluben, vl. št. 150, 90 a travnika. Cen. vrednost 2713 K. Najm. pon. 1809 K.

Zemlj. knjiga Ždinja vas, vl. št. 208, 92 a vinogradov, klet, 50 a travnika. Cenilna vrednost 5066 K. Pritiklina. Cen. vredn. 115 K. Najm. pon. 3454 K.

Zemlj. knjiga Ždinja vas, vl. št. 209, 3 a travnika. Cen. vredn. 28 K. Najm. pon. 19 K.

Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaje.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. IV.,

dne 6. oktobra 1915. 78

Dobro idoča gostilna

(75-3-1)

se odda v najem zaradi smrti gospodinje. Gostilna je na lepem prostoru, ob glavni cesti. Ravno tam se tudi prodaja več vina na debelo. — Pojasnila daje lastnik

Josip Blatnik,

Težka voda št. 21, p. Novo mesto.

Mestna hranilnica v Novem mestu.

Visoka c. kr. deželna vlada za Kranjsko je hranilnicam naročila in jih pooblastila, da nabirajo naročila za

III. vojno posojilo,

ktero se obrestuje po 5 1/2 %.

Hranilnica tem potom objavlja, da hoče vse storiti, da ljudstvu olajša pridobitev teh tako dobro se obrestujočih papirjev. Svojim uložnikom bo v namen vojnega posojila nemudno izplačala vsako vsoto hranjenega denarja. Nakup teh papirjev bo brez vsega dobička poskrbela; in ker je od vis. vlade za to opravičena, bo na željo vrednostne papirje v shrambo in oskrbovanje prevzela.

Daljna tozadevna pojasnila se dobe ob uradnih urah v mestni hranilnici.

(79)

Mestna hranilnica v Novem mestu.

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

== v lastnem domu v Kandiji ==

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4 1/2 %

1-0-28

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.